

แบบของผลิตภัณฑ์ทางอุตสาหกรรม (3)

อิชยา ภูสิทธิกุล

การคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์ในต่างประเทศ

ถ้าบริษัทของคุณส่งผลิตภัณฑ์ออกจำหน่ายต่างประเทศ ทั้งที่เป็นแบบดั้งเดิมหรือสมัยใหม่ คุณควรจะตระหนักถึงความสำคัญในการคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์ในประเทศที่ส่งผลิตภัณฑ์ไปจำหน่าย เช่นเดียวกับในประเทศของคุณ

ผู้ประกอบการจะคุ้มครองการออกแบบทางอุตสาหกรรมได้อย่างไร

การคุ้มครองการออกแบบทางอุตสาหกรรมนั้น จะได้รับคุ้มครองเฉพาะประเทศหรือกลุ่มประเทศที่มีการจดทะเบียนแบบทางอุตสาหกรรมเท่านั้น ดังนั้น ถ้าผู้ประกอบการต้องการคุ้มครองการออกแบบทางอุตสาหกรรมของคุณในต่างประเทศ คุณควรแน่ใจว่าได้จดทะเบียนคุ้มครองในประเทศดังกล่าวแล้ว เพื่อป้องกันปัญหาในการละเมิดหรือลอกเลียนแบบ การยื่นขอรับการคุ้มครองการออกแบบทางอุตสาหกรรมในต่างประเทศนั้นสามารถทำได้ ไม่เกิน 6 เดือนนับตั้งแต่วันที่ยื่นขอรับการคุ้มครองในประเทศแรก

ผู้ประกอบการจะคุ้มครองการออกแบบทางอุตสาหกรรมได้อย่างไร

การคุ้มครองการออกแบบทางอุตสาหกรรมนั้น จะได้รับคุ้มครองเฉพาะประเทศหรือกลุ่มประเทศที่มีการจดทะเบียนแบบทางอุตสาหกรรมเท่านั้น ดังนั้นถ้าผู้ประกอบการต้องการคุ้มครองแบบทางอุตสาหกรรมของคุณในต่างประเทศ คุณควรแน่ใจว่าได้จดทะเบียนคุ้มครองในประเทศดังกล่าวแล้ว เพื่อป้องกันปัญหาในการละเมิดหรือลอกเลียนแบบ การยื่นขอรับการคุ้มครองการออกแบบทางอุตสาหกรรมในต่างประเทศนั้นสามารถทำได้ ไม่เกิน 6 เดือนนับตั้งแต่วันที่ยื่นขอรับการคุ้มครองในประเทศแรก

การคุ้มครองการออกแบบทางอุตสาหกรรม สามารถทำได้ 3ทาง คือ

1. การคุ้มครองการออกแบบทางอุตสาหกรรมระดับภายในประเทศ

ผู้ประกอบการหรือบริษัทจะต้องติดต่อที่กรมทรัพย์สินทางปัญญา (<http://www.ipthailand.org/dip/index.php>) ในการจดทะเบียนการออกแบบทางอุตสาหกรรม โดยอาจจะต้องมีการเสียค่าบริการในการจดทะเบียน

2. การคุ้มครองการออกแบบทางอุตสาหกรรมในระดับกลุ่มประเทศ

ถ้าบริษัทมีความสนใจในหลายประเทศของกลุ่มประเทศที่มีข้อตกลงร่วมกัน ก็สามารถจะจดทะเบียนครั้งเดียวในระดับกลุ่มประเทศได้ โดยสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาในระดับกลุ่มประเทศ ได้แก่

- สำนักงานของกลุ่มประเทศแอฟริกา (The African Regional industrial property office- ARIPO) ซึ่งให้การคุ้มครองการออกแบบทางอุตสาหกรรมในประเทศแถบแอฟริกาที่ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร
- สำนักงานของกลุ่ม Benelux (The Benelux Designs Office- BDO) ซึ่งให้การคุ้มครองการออกแบบทางอุตสาหกรรมในประเทศเบลเยียม เนเธอร์แลนด์ และลักเซมเบิร์ก
- The office for Harmonization in the Internal Market- OHIM ซึ่งให้การคุ้มครองการออกแบบทางอุตสาหกรรมในประเทศแถบยุโรป เป็นต้น

3. การคุ้มครองการออกแบบทางอุตสาหกรรมในระดับนานาชาติ

บริษัทที่ต้องการจะจดทะเบียนการออกแบบทางอุตสาหกรรมในหลายประเทศ ควรจะทำการจดทะเบียนที่ Hague Agreement Concerning the International Deposit of Industrial Designs ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO) ซึ่งสามารถดูรายละเอียดข้อมูลต่าง ๆ เช่น รายชื่อประเทศสมาชิกขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก และแบบฟอร์มการยื่นขอ ได้ที่ www.wipo.int/hague โดยอัตราค่าจดทะเบียน ขึ้นอยู่กับจำนวนของแบบผลิตภัณฑ์ที่ต้องการคุ้มครองและจำนวนประเทศที่ต้องการให้มีการคุ้มครอง ยกตัวอย่างเช่น ถ้าต้องการคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์ 5 แบบ ใน 11 ประเทศ จะมีอัตราค่าจดทะเบียนประมาณ 900 ฟรังก์สวิส หรือประมาณ 27,000 บาท

ตัวอย่าง

บริษัทที่ทำการจดทะเบียนเพื่อรับการคุ้มครองแบบทางอุตสาหกรรมที่ Hague Agreement Concerning the International Deposit of Industrial Designs ได้แก่ Swatch group, Nokia และ Sony Overseas เป็นต้น โดยในปี 2001 บริษัทที่จดทะเบียนเพื่อคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์มากที่สุดคือบริษัท Swatch group ซึ่งจดทะเบียนถึง 103 แบบผลิตภัณฑ์ เนื่องมาจากแบบของนาฬิกาเป็นส่วนสำคัญในการเลือกซื้อของผู้บริโภค และการออกแบบนาฬิกาแต่ละเรือนต้องใช้ความสามารถ และค่าใช้จ่ายสูง ดังนั้นบริษัท Swatch group จึงต้องการการคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์แบบผูกขาดแต่เพียงผู้เดียว

การรักษาสิทธิประโยชน์ของแบบทางอุตสาหกรรมให้เป็นไปตามข้อกำหนด

คุณจะทำอย่างไรเมื่อแบบผลิตภัณฑ์ถูกละเมิดหรือลอกเลียนแบบ

การรักษาสิทธิประโยชน์ทางทรัพย์สินทางปัญญาเป็นเรื่องที่ซับซ้อน ผู้ประกอบการควรปรึกษานักกฎหมายที่มีความรู้ความสามารถทางด้านทรัพย์สินทางปัญญา เกี่ยวกับการรักษาสิทธิประโยชน์ รวมทั้งการตรวจสอบและแจ้งดำเนินคดีต่อผู้ที่ละเมิดหรือลอกเลียนแบบผลิตภัณฑ์ อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการจะเป็นคนตัดสินใจว่าจะแจ้งดำเนินคดีกับผู้ที่ละเมิดหรือลอกเลียนแบบเมื่อไร และอย่างไร

สิ่งแรกที่ผู้ประกอบการควรจะทำเมื่อพบเห็นการละเมิดหรือลอกเลียนแบบผลิตภัณฑ์ คือ การส่งจดหมายถึงผู้ที่ละเมิดหรือลอกเลียนแบบ ให้ยุติการละเมิดหรือลอกเลียนแบบโดยอ้างถึงข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจดหมายดังกล่าวอาจขอความช่วยเหลือจากนักกฎหมายในการร่าง แต่ถ้ายังมีการละเมิดหรือลอกเลียนแบบอยู่ ก็อาจดำเนินการฟ้องร้องดำเนินคดี แต่ทางที่ดีที่สุด คือ การเจรจาประนีประนอม เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของทั้ง 2 ฝ่าย

การใช้กฎหมายอื่น ในคุ้มครองการออกแบบทางอุตสาหกรรม

ความแตกต่างระหว่างการคุ้มครองลิขสิทธิ์ (Copyright protection)
และการคุ้มครองการออกแบบทางอุตสาหกรรม (Industrial design protection) สำหรับแบบผลิตภัณฑ์

ในบางประเทศใช้การคุ้มครองลิขสิทธิ์ สำหรับแบบผลิตภัณฑ์ประเภทหัตถกรรม เช่น ลายผ้าหรือสิ่งทอ ปัจจุบันนี้ในหลายประเทศมีการคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์หลายแบบ (การคุ้มครองลิขสิทธิ์และการคุ้มครองการออกแบบทางอุตสาหกรรม) แต่มีเพียงไม่กี่ประเทศที่มีการคุ้มครองแบบรวม โดยเบื้องต้นผู้ประกอบการจำเป็นต้องมีความเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างการคุ้มครองลิขสิทธิ์ และการคุ้มครองการออกแบบทางอุตสาหกรรมสำหรับแบบผลิตภัณฑ์ก่อน คือ

1. ความแตกต่างในเรื่องการจดทะเบียน

การขอรับการคุ้มครองการออกแบบทางอุตสาหกรรม ควรจะยื่นขอจดทะเบียนก่อนนำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาด โดยจะได้รับใบรับรองการถือสิทธิ์ เพื่อการป้องกันการละเมิด แต่ในส่วนของลิขสิทธิ์สามารถได้รับการคุ้มครอง โดยไม่ต้องมีการยื่นขอจดทะเบียน

2. ความแตกต่างในเรื่องระยะเวลาในการคุ้มครอง

ระยะเวลาในการคุ้มครองการออกแบบทางอุตสาหกรรม อยู่ระหว่าง 10 ถึง 25 ปี ขึ้นอยู่กับแต่ละประเทศ ซึ่งระยะเวลาในการยื่นขออาจใช้เวลาานาน ดังนั้นจึงไม่เหมาะกับการคุ้มครองบางประเภท เช่น ผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับแฟชั่น แต่ในส่วนของลิขสิทธิ์สามารถคุ้มครองตลอดชีวิตของผู้ประดิษฐ์และเพิ่มอีก 50-70 ปี หลังจากที่ผู้ประดิษฐ์เสียชีวิตไปแล้ว ขึ้นกับกฎหมายของแต่ละประเทศ ประเทศไทยสามารถคุ้มครองเพิ่มหลังจากผู้ประดิษฐ์เสียชีวิตไปแล้ว 50 ปี

3. ความแตกต่างในเรื่องขอบเขตการคุ้มครอง

การคุ้มครองการออกแบบทางอุตสาหกรรมจะคุ้มครองเฉพาะผู้ที่มีการจดทะเบียนโดยสามารถเอาผิดกับผู้ละเมิดหรือลอกเลียนแบบทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ แต่ในส่วนของลิขสิทธิ์ ผู้ที่เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าตนเป็นเจ้าของ และถูกละเมิดทางตรงหรือทางอ้อมกับงานของคุณ

4. ความแตกต่างในเรื่องแบบของผลิตภัณฑ์

แบบผลิตภัณฑ์บางประเภทเท่านั้น ที่ได้รับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ แต่ในเบื้องต้นแบบผลิตภัณฑ์ดังกล่าวต้องมีความเกี่ยวข้องกับทักษะทางศิลปะ ซึ่งอาจไม่มีความแตกต่างที่ชัดเจน เช่น แบบผลิตภัณฑ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับสิ่งทอสามารถได้รับการคุ้มครองทั้ง 2 แบบ คือ การคุ้มครองลิขสิทธิ์และการคุ้มครองการออกแบบทางอุตสาหกรรม เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปคือ แบบผลิตภัณฑ์ควรจะมีการจดทะเบียนเพื่อขอรับการคุ้มครองการออกแบบทางอุตสาหกรรม เนื่องจากสามารถคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์จากผู้ที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจละเมิดและลอกเลียนแบบได้ รวมทั้งยังได้หนังสือรับรองการถือสิทธิ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ใช้ในการพิสูจน์เมื่อมีบุคคลอื่นมาละเมิดและลอกเลียนแบบผลิตภัณฑ์ แต่ในกรณีที่ไม่ได้มีการจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์ ผู้ประกอบการควรเก็บข้อมูลในการออกแบบผลิตภัณฑ์ทุกขั้นตอน โดยควรลงชื่อและเขียนวันที่กำกับในเอกสารที่มีการร่างแบบ เนื่องจากเป็นหลักฐานเมื่อแบบผลิตภัณฑ์ถูกละเมิดหรือลอกเลียนแบบได้.....@@@